

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять та виконання самостійної роботи
з навчальної дисципліни

**«ОСНОВИ ПЕРЕДПРОЄКТНОГО АНАЛІЗУ
В АРХІТЕКТУРІ»**

*(для студентів 3 курсу денної форми навчання
спеціальності 191 – Архітектура та містобудування)*

**Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2021**

Методичні рекомендації до практичних занять та виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Основи передпроектного аналізу в архітектурі» (для студентів 3 курсу денної форми навчання спеціальності 191 – Архітектура та містобудування) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. І. В. Древаль. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 16 с.

Укладач д-р арх., доц. І. В. Древаль

Рецензент

Ю. В. Жмурко, кандидат архітектури, доцент, доцент кафедри містобудування Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою містобудування, протокол № 4 від 12.12.2020.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1 ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ ТА ТЕМАМИ	5
1.1 Формулювання тематики практичних занять та самостійної роботи.....	5
1.2 Програма навчальної дисципліни	6
2 ПЛАН ТА ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	6
2.1 Практичні заняття за змістовим модулем 1.1 Аналіз природних умов проекрованої ділянки	6
2.2 Практичні заняття за змістовим модулем 1.2 Функціонально- планувальний аналіз проекрованої ділянки	7
2.3 Практичні заняття за змістовим модулем 1.3 Композиційний та історико-архітектурний аналіз проекрованої ділянки	8
3 РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ РОЗДІЛІВ РОБОТИ	9
4 САМОСТІЙНА НАВЧАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТА	10
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	12
ДОДАТКИ	13

ВСТУП

Дисципліна «Основи передпроектного аналізу в архітектурі» для студентів 3 курсу спеціальності 191 – Архітектура та містобудування має за мету ознайомлення студентів з важливою і необхідною стадією архітектурного проектування, а саме з процедурами передпроектного аналізу.

В результаті опанування змісту даної дисципліни студенти повинні:

знати:

- основи типологічного аналізу містобудівних об'єктів на стадії передпроектного аналізу;
- вимоги державних будівельних норм до проектування містобудівних об'єктів різних типів;
- значення ієрархічної типології та класифікацій містобудівних об'єктів для прийняття проектних рішень;

вміти:

- розрізняти різні типи містобудівних об'єктів за ознаками ієрархічної підпорядкованості;
- визначати основні функціональні, планувальні та композиційні характеристики містобудівних об'єктів різних типів на стадії передпроектного аналізу;
- формувати класифікації містобудівних об'єктів за функціональними, планувальними та композиційними ознаками в ході аналізу їх прототипів;
- виконувати дослідження містобудівних об'єктів різних типів на стадії передпроектного аналізу містобудівної ситуації;
- використовувати прийоми графічного оформлення аналітичних схем на стадії передпроектного аналізу та передпроектних розробок.

мати компетентності:

- щодо систематизації містобудівних об'єктів згідно їх типологічних ознак для застосування в ході проектування відповідних державних регламентів.
- щодо виконання передпроектних досліджень містобудівних об'єктів різних типів на основі результатів передпроектного аналізу містобудівної ситуації;

Завданнями дисципліни є:

- опанування прийомами дослідження містобудівних об'єктів різних типів на стадії передпроектного аналізу містобудівної ситуації;
- вміння створювати класифікації містобудівних об'єктів для упорядкування інформації щодо їх характеристик;
- вміння спиратися на вимоги ДБН Б 2.2.-12:2018 «Планування і забудова територій» на основі визначення типів проєктованих об'єктів в ході їх проектування.

1 ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ ТА ТЕМАМИ

1.1 Формулювання тематики практичних занять та самостійної роботи

Дисципліна «Основи передпроектного аналізу в архітектурі» складається з трьох змістових модулів, кожен з яких включає свої навчальні елементи. Практичні завдання, які студенти виконують за програмою курсу, відповідають меті даної дисципліни за спеціальністю «Архітектура та містобудування». Сьогодні існує значне різноманіття містобудівних умов як тих, що склалися історично, так і новобудов. Це вимагає диференційованого підходу до їх проектування, що потребує ретельного вивчення проектованої ситуації.

Зміст курсу відповідає основним вимогам щодо виховання у студентів здібностей виконувати такі процедури професійної діяльності як:

– дотримуватись у своїй діяльності нормативних вимог ДБН Б 2.2.-12:2018 «Планування і забудова територій» на основі результатів передпроектного аналізу проектованої ділянки, що включає: аналіз розміщення проектованої території в структурі міста, району; аналіз природних умов проектованої ділянки (її рельєфу, гідрогеологічних умов, озеленення); функціонально-планувальний аналіз проектованої ділянки; композиційний та історико-архітектурний аналіз забудови, що склалася.

На основі проведеного аналізу студент повинен зробити висновки щодо відповідності проектованої ділянки завданням формування проектування певного об'єкту; визначати основні функціональні, планувальні та композиційні властивості ділянки; використовувати прийоми графічного оформлення аналітичних схем на стадії передпроектного аналізу.

Вельми важливим є оволодіння навичками формувати класифікації містобудівних об'єктів за функціональними, планувальними та композиційними ознаками в ході аналізу їх прототипів; визначати основні функціональні, планувальні та композиційні характеристики містобудівного простору на стадії передпроектного аналізу.

Теми практичних завдань формуються в залежності від типу проектованого об'єкту та запропонованої містобудівної ситуації його розміщення. В рамках даного курсу студентам пропонується виконати передпроектний аналіз для розміщення на вільній ділянці двох типів архітектурного об'єктів: житлової будівлі середньої поверховості та офісної будівлі.

1.2 Програма навчальної дисципліни

Модуль 1 Основи передпроектного аналізу в архітектурі

Змістовий модуль 1.1 Аналіз природних та містобудівних умов проєктованої ділянки

Тема 1 Аналіз природно-кліматичних умов проєктування.

Тема 2 Аналіз містобудівних характеристик проєктованої ділянки.

Змістовий модуль 1.2 Функціонально-планувальний аналіз проєктованої ділянки

Тема 3 Передпроектний функціональний аналіз.

Тема 4 Передпроектний планувальний аналіз.

Змістовий модуль 1.3 Композиційний та історико-архітектурний аналіз проєктованої ділянки

Тема 5 Передпроектний композиційний аналіз.

Тема 6 Передпроектний історико-архітектурний аналіз.

2 ПЛАН ТА ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне завдання виконується відповідно до вимог цих методичних вказівок та основних положень, прийнятих в ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування і забудова територій».

При організації та проведенні практичних занять з даного курсу ставиться завдання поетапного засвоєння студентами знань, вмінь, професійних навичок розробки проєктної документації на стадії передпроектного аналізу в архітектурному проєктуванні, а саме ситуаційних та аналітичних схем.

В ході опрацювання аналітичних схем здійснюється дослідження проєктованої ситуації і робляться висновки, важливі для прийняття проєктного рішення. Особлива увага приділяється таким містобудівним умовам як: наявні транспортні та пішохідні комунікації, особливості існуючої забудови (архітектурно-містобудівний контекст), характеристики існуючих озелених просторів.

2.1 Практичні заняття за змістовим модулем 1.1

Аналіз природних та містобудівних умов проєктованої ділянки

Теми практичних занять

Практичні заняття першого змістовного модуля включають такі теми:

1.1.1 Ознайомлення зі змістом практичного завдання. Вибір об'єктів проєктування. Вибір проєктованих ділянок для їх передпроектного аналізу.

1.1.2 Опрацювання природно-кліматичних та містобудівних умов проєктованої ділянки.

На першому занятті відбувається видача практичного завдання, обговорення його мети, складових частин, засобів та термінів виконання, способів подання графічних і текстових матеріалів. Ознайомлення із основними положеннями ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування і забудова територій», які треба використати на стадії передпроектного аналізу.

Відбувається вибір об'єктів проєктування, а також вибір проєктованих ділянок для їх передпроектного аналізу.

Проведення практичних занять другої теми першого змістовного модуля передбачає такі складові:

- виконання практичного завдання «Загальні характеристики природно-кліматичних умов проєктування» та графічне завдання «Аналіз природних та містобудівних умов проєктованої ділянки».

Виконання цих завдань передбачає такі кроки:

- ознайомлення студента з вимогами ДБН Б.2.2-12:2018 «Планування і забудова територій» щодо врахування природно-кліматичних умов при виконанні проєктів забудови міст та зі СНіП 23-01-2003 «Будівельна кліматологія». Визначення кліматичного району проєктування та його характеристик. Особливу увагу приділити температурному режиму та кількості опадів, сейсмічним характеристикам району проєктування, вірогідності його підтоплення;

- аналіз проєктованої ділянки щодо наявності елементів озеленення, водних елементів, характеристик рельєфу, гідрогеології (рівень ґрунтових вод), ґрунту.

- аналіз забудови, елементів пішохідної та транспортної інфраструктури, інженерних комунікацій, якщо вони присутні на проєктованій ділянці;

- результати роботи з аналізу природних та містобудівних умов проєктованої ситуації викладаються у вигляді відповідних аналітичних схем на підоснові ділянки масштабу М 1:500 на форматі А-3 та тексту на форматі А-4.

Результати проведеної роботи підлягають вибіркового обговоренню в групі під час практичного заняття та корегуванню в випадку необхідності.

2.2 Практичні заняття за змістовим модулем 1.2

Функціонально-планувальний аналіз проєктованої ділянки

Теми практичних занять

Практичні заняття другого змістовного модуля включають такі теми:

1.2.1 Опрацювання аналізу розміщення проєктованої ділянки в функціональній структурі міста та району. Розробка схеми функціональної організації суміжної території.

1.2.2 Опрацювання аналізу розміщення проекрованої ділянки в планувальній структурі міста та району. Розробка схеми планувальної організації суміжної території.

Виконання роботи за цими темами передбачає такі складові:

- виконання практичного завдання «Графічне опрацювання аналізу розміщення проекрованої ділянки в функціональній структурі міста та району», та розробка відповідних схем;

- виконання практичного завдання «Опрацювання аналізу розміщення проекрованої ділянки в планувальній структурі міста та району», та розробка відповідних схем.

Аналіз розміщення проекрованої ділянки в функціональній та планувальній структурі міста слід розмістити на одній схемі. На іншій схемі розмістити аналіз розміщення проекрованої ділянки в функціональній та планувальній структурі району. Територія «району» повинна охоплювати ділянку в радіусі до 1 000 м від проектованого об'єкту.

Означені схеми виконуються графічно на А-3 форматах. Масштаб виконання схем-лінійний.

Результати проведеної роботи підлягають вибіркового обговоренню в групі під час практичного заняття та корегуванню в випадку необхідності.

2.3 Практичні заняття за змістовим модулем 1.3

Композиційний та історико-архітектурний аналіз проекрованої ділянки

Практичні заняття другого змістовного модуля включають такі теми:

2.3.1 Графічне опрацювання розміщення проекрованої ділянки в композиційній структурі району. Визначення композиційних елементів ділянки та стилістики забудови.

2.3.2 Опрацювання історико-архітектурного аналізу проекрованої ділянки.

Виконання роботи за цими темами передбачає такі складові:

- виконання практичного завдання «Графічне опрацювання розміщення проекрованої ділянки в композиційній структурі району» або «Визначення композиційних елементів ділянки та стилістики забудови»;

- виконання практичного завдання «Графічне опрацювання історико-архітектурного аналізу проекрованої ділянки».

Означені схеми виконуються графічно на А-3 форматах. Масштаб виконання схем – лінійний.

Результати проведеної роботи підлягають вибіркового обговоренню в групі під час практичного заняття та корегуванню в випадку необхідності.

3 РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ РОЗДІЛІВ РОБОТИ

При організації та проведенні практичних занять з курсу «Основи передпроектного аналізу в архітектурі» ставиться завдання поетапного засвоєння студентами знань, вмінь, професійних навичок розробки проектної документації, а саме ситуаційних та аналітичних схем на стадії передпроектного дослідження. Для цього студент повинен перед кожним практичним заняттям виконати певний об'єм роботи за тематикою, вказаною в методичних рекомендації. В ході практичного заняття відбувається перевірка роботи та обговорення теми заняття. В ході опрацювання аналітичних схем здійснюється дослідження проектованої ситуації і робляться висновки, важливі для прийняття проектного рішення. Особлива увага приділяється таким містобудівним умовам як: наявні транспортні та пішохідні комунікації, особливості існуючої забудови (архітектурно-містобудівний контекст), характеристики існуючих озелених просторів.

При виконанні схем з аналізу природних та містобудівних умов проектованої ділянки слід показати на кресленні прилеглу територію не менш 50 м від лінії «межа проектованої ділянки». Це дозволяє показати планувальні зв'язки ділянки проектованого об'єкту з прилеглою, суміжною територією.

Усі перелічені розділи практичної роботи повинні відповідати змістовним модулям. Перша тема практичних занять носить ознайомлювальний характер.

При виконанні наступних тем необхідно користуватись ДБН Б.2.2-12:2018 «Планування і забудова територій», СНіП 23-01-2003 «Будівельна кліматологія», а також схеми генеральних планів різних масштабів: схема генеральних плану міста Харкова, схема генеральних планів районів.

При опрацюванні аналізу розміщення проектованої ділянки в функціонально-планувальній структурі міста звертається увага на його розміщення в зонально-поясній структурі міста. При опрацюванні аналізу розміщення проектованої ділянки в функціонально-планувальній структурі району звертається увага на функціональний склад району, трасування його транспортних комунікацій. При виконанні аналізу містобудівних умов проектованої ділянки звертається увага на розміщення ділянки відносно червоних ліній, ліній забудови, елементів планування прилеглої території, а також аналізуються опорний план і архітектурний контекст.

Аналіз розміщення проектованої ділянки в композиційній структурі району включає визначення місця проектованого об'єкту в структурі просторових доміант, що склалися. Аналіз композиційної організації проектованої території включає визначення композиційних елементів планування: вісей, вузлів, доміант.

Історико-архітектурний аналіз проектованої ділянки передбачає визначення наявності пам'яток історії та архітектури, цінної історичної забудови, охоронних зон пам'яток архітектури.

На основі передпроектного аналізу містобудівної ситуації визначаються планувальні обмеження проектування та фактори, що впливають на архітектурну організацію проектового об'єкта.

У результаті виконання практичних занять студент повинен оволодіти основами передпроектного аналізу в архітектурному проектуванні та опрацюванню необхідних для цього аналітичних схем.

4 САМОСТІЙНА НАВЧАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТА

Зміст завдань самостійної практичної роботи

Самостійна навчальна робота студента спрямована на з оволодіння знаннями з курсу «Основи передпроектного аналізу в архітектурі» і має такі складові:

- . ознайомлення з основними містобудівними умовами та вимогами щодо проектування архітектурних об'єктів;
- . ознайомлення зі складовими передпроектного аналізу в архітектурі;
- . графічне опрацювання аналітичних схем-моделей містобудівних умов проектування на різних ієрархічних рівнях містобудівного простору.

Графічна частина завдання оформлюється у вигляді альбому формату А-3. Текстові частини роботи оформлюються на форматі А-4.

Модуль 1 Основи передпроектного аналізу в архітектурі

Змістовий модуль 1.1 Аналіз природних та містобудівних умов проектованої ділянки

Завдання 1. Підготовка реферату на тему: «Загальні характеристики природно-кліматичних умов проектування». Це завдання виконується на основі залучення ДБН Б.2.2-12:2018 «Планування і забудова територій» та СНіП 23-01-2003 «Будівельна кліматологія». Студенти визначають місце розміщення проектованої території в структурі кліматичних районів України та описують характеристики його природно-кліматичних умов, а також кліматичних характеристик м. Харкова. Реферати підлягають вибірковому обговоренню в групі під час практичного заняття.

Завдання 2. Опрацювання завдання «Аналіз природних та містобудівних умов проектованої ділянки» відбувається в графічній формі. Аналіз природних

та містобудівних умов проекрованої ситуації виконується на геодезичні підоснові ділянки М 1:500. Результати аналізу оформлюються на форматі А-3. На базі виконаного етапу роботи відбувається підготовка до обговорення результатів аналізу в групі.

Змістовий модуль 1.2 Функціонально-планувальний аналіз проекрованої ділянки

Завдання 3. Опрацювання завдання «Графічне опрацювання аналізу розміщення проекрованої ділянки в функціональній структурі міста та району» відбувається в графічній формі в ході розробки відповідних схем. Результати аналізу оформлюються на форматі А-3. На базі виконаного етапу роботи відбувається підготовка до обговорення результатів аналізу в групі.

Завдання 4. Опрацювання завдання «Графічне опрацювання аналізу розміщення проекрованої ділянки в планувальній структурі міста та району» відбувається в графічній формі в ході розробки відповідних схем. Результати аналізу оформлюються на форматі А-3. На базі виконаного етапу роботи відбувається підготовка до обговорення результатів аналізу в групі.

Змістовий модуль 1.3 Композиційний та історико-архітектурний аналіз проекрованої ділянки.

Завдання 5. Графічне опрацювання розміщення проекрованої ділянки в композиційній структурі району. Визначення композиційних елементів ділянки та стилістики забудови. . Результати аналізу оформлюються на форматі А-3. На базі виконаного етапу роботи відбувається підготовка до обговорення результатів аналізу в групі.

Завдання 6. Опрацювання історико-архітектурного аналізу проекрованої ділянки при наявності на проектованій ділянці, або суміжно з нею пам'яток архітектури, або цінної історичної забудови. Приклад виконання схеми історико-архітектурного аналізу наведено в додатку 2.

Результати аналізу оформлюються на форматі А-3. На базі виконаного етапу роботи відбувається підготовка до обговорення результатів аналізу в групі.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про планування та забудову територій : Закон України.
2. ДБН Б.2.2-12:2018 «Планування і забудова територій». [Текст]. – Київ : Мінрегіонбуд України, [2018]. – (Державні будівельні норми України). ДБН Б.2.2-12:2018. – Чинний від 2018-09-01. – Київ, 2018. – 179 с.
3. ДБН В.2.3-5:2018 Вулиці та дороги населених пунктів. [Текст]. – Київ : Мінрегіонбуд України, [2018]. – (Державні будівельні норми України). ДБН В.2.3-5:2018. – Чинний від 2018-09-01. – Київ, 2018. – 55 с.
4. ДБН Б.1.1-15:2012. Склад і зміст генерального плану населеного пункту. – Київ : Мінрегіон України, 2012. – 50 с.
5. ДБН В.2.3-15:2007. Споруди транспорту. Автостоянки та гаражі для легкових автомобілів. – Київ : Мінбуд України, 2007. – 36 с.
6. СНиП 23-01-99 (2003) «Строительная климатология» М., 2003.
7. Осітнянко А. П. Планування розвитку міста : монографія / А. П. Осітнянко. – Київ : КНУБА, 2001.
8. Білоконь Ю. М. Проблеми містобудівного розвитку територій : навч. посібник / Ю. М. Білоконь. – Київ : Укрархбудінформ, 2001. – 70 с.
9. Білоконь Ю. М. Типологія містобудівних об'єктів / Ю. М. Білоконь. – Київ, 2001. – 68 с.: іл. – 22.
10. Містобудування. Довідник містобудівника. – Київ – 2000.

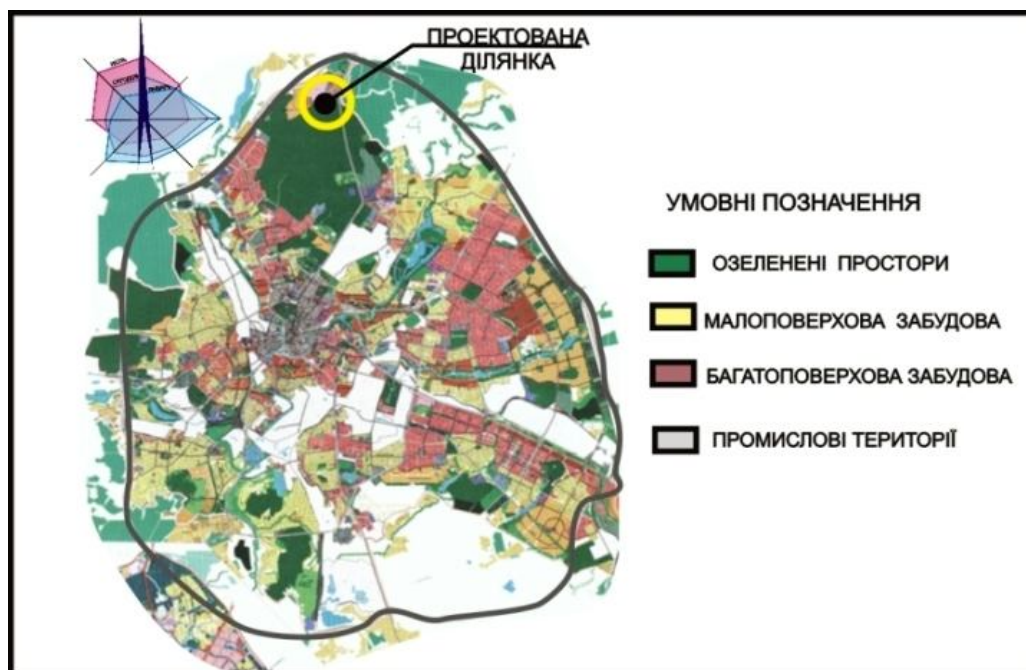
ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Схема природно-кліматичного районування території України

ДОДАТОК Б

Схема розміщення проекрованої ділянки в структурі міста

ДОДАТОК В

Виробничо-практичне видання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять та виконання самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«ОСНОВИ ПЕРЕДПРОЄКТНОГО АНАЛІЗУ В АРХІТЕКТУРІ»

*(для студентів 3 курсу денної форми навчання
спеціальності 191 – Архітектура та містобудування)*

Укладач **ДРЕВАЛЬ** Ірина Владиславівна

Відповідальний за випуск *Г. Л. Коптєва*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *І. В. Древаль*

План 2021, поз. 463М.

Підп. до друку 04.03.2021. Формат 60 × 84/16.

Друк на ризографі. Ум. друк. арк. 0,9.

Тираж 50 пр. Зам. № .

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 5328 від 11.04.2017.